

Наступним кроком інвестиційного проекту щодо сталого розвитку туризму буде визначення ефективності програмних заходів. Загалом доцільність запровадження програмних заходів буде визначатись при виникненні сумарного економічного ефекту для держави, місцевого населення та підприємства. Так як для визначення прибутків держави та місцевого населення від розвитку туризму не існує чіткої методики, а самостійне знаходження таких показників виходить за рамки цього дослідження, то визначення ефективності програмних заходів зведемо лише до розрахунків економічної ефективності інвестицій у туристичні підприємства, які будуть реалізовувати заходи щодо сталого розвитку туризму. Основними показниками, за якими можна визначити, які заходи доцільно запроваджувати для забезпечення сталого розвитку туризму можуть бути: термін окупності інвестиційних вкладень та коефіцієнт загальної ефективності капітальних вкладень.

Для успішної реалізації програми сталого розвитку туризму необхідно враховувати ефективність інвестиційних вкладень у заходи програми. Результатом реалізації запропонованих змін до програми має бути приваблення оптимальної кількості туристів та інвесторів для забезпечення сталого розвитку туризму.

Список використаних джерел:

1. Herman E. Daly. *Beyond Growth. The Economics of Sustainable Development.* - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.beacon.org/Beyond-Growth-P130.aspx>.
2. Hulse J. H. *Sustainable Development at Risk: Ignoring the Past.* / J. H. Hulse - New Delhi: Cambridge University Press India Pvt. Ltd. Ottawa: International Development Research Centre, 2007. - 390 p.
3. Kates R. W. *What is Sustainable Development? Goals, Indicators, Values, and Practice.* / R. W. Kates, T. M. Parris, A. A. Leiserowitz. - *Environment: Science and Policy for Sustainable Development*, Number 3. - P. 8 –21.
4. Вернадский В.И. *Экология – ноосфера.* – М., 1994. – 327 с.
5. Проектне управління стратегією сталого розвитку територій: монографія / за заг. ред. В.М. Бабаєва; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2017. – 194 с.
6. Масловська Л. Ц. *Сталий розвиток продуктивних сил регіонів: теорія, методологія, практика: монографія* / Л.Ц. Масловська. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2003. – 366 с.
7. Ткаченко Т.І. *Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу: монографія* / Т.І.Ткаченко. - К.: Київський національний торговельно-економічний університет, 2009. - 463 с.
8. Литвинова О. В. *Стратегія розвитку сталого туризму в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економічних наук: спец. 08.00.03. Економіка та управління національним господарством* / О. В. Литвинова. – Донецьк, 2013. – 19 с.

УДК 332.1

А.Я. ПАУЛИК

аспірант,

Науковий керівник: к.е.н., доц. Феєр О.В.,

Мукачівський державний університет,

м. Мукачево, Україна

**ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ПІДХОДІВ ДО РОЗУМІННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ**

Регіон це самостійна територіально організована економічна система, що виступає важливим елементом національної економіки. Сучасні регіони здатні виступати рівноправними учасниками світових конкурентних процесів. В сучасних умовах

спостерігається тенденція до посилення конкуренції регіонів. Конкуренція між регіонами здійснюється у різних сферах: створення сприятливих умов для життя населення; ведення бізнесу; залучення інвестицій.

На сьогоднішній день термін «конкурентоспроможність» не має загальноприйнятого трактування. В найбільш загальному розумінні конкурентоспроможність - це спроможність певного об'єкту чи суб'єкту перевершити конкурентів в заданих умовах. Поняття конкурентоспроможності може застосовується до різних економічних агентів різних рівнів: індивід (працівник), товар, підприємство, регіон, країна, об'єднання підприємств або країн.

Основним завданням сучасної регіональної політики є формування, підтримка та посилення конкурентоспроможності економіки регіону на основі раціонального використання конкурентних переваг.

На сьогоднішній день найбільшого поширення набули два підходи до трактування поняття категорії «конкурентоспроможність регіону».

Перший підхід розглядає економіку регіону як сукупність самостійних суб'єктів господарювання, які результатами своєї господарської діяльності можуть вплинути на привабливість регіону. Тобто існує безпосередній зв'язок між конкурентоспроможністю підприємств, фірм та організацій та рівнем конкурентоспроможності економіки регіону. Даний підхід базується на теорії М. Потера, який розглядає конкурентоспроможність, як сукупність суттєвих факторів та характеристик регіону, що забезпечують конкурентоспроможність підприємства [2 с. 205-254]. При дослідженні конкурентоспроможності регіону М. Потер застосовує модель, що поєднує чотири групи факторів:

- фактори виробництва: природно-ресурсний потенціал, трудовий, науковий та інформаційний потенціал, капітал, розвиток інфраструктури;

- особливості внутрішнього попиту: якість попиту, відповідність тенденціям розвитку попиту на світовому ринку, зміни обсягу попиту;

- споріднені, обслуговуючі та забезпечуючі галузі: галузі, що забезпечують надходження сировини, матеріалів та напівфабрикатів; галузі, які здійснюють використання сировини, обладнання, технологій;

- внутрішньогалузева конкуренція та особливості формування структури та стратегії фірми, підприємства установи: мета стратегії, специфіка внутрішньогалузевої конкуренції, способи реалізації стратегії, менеджмент фірм.

В рамках даного підходу вчені стверджують, що конкурентоспроможність економіки регіону формують не тільки фірми та підприємства, оскільки значний вплив на їх діяльність можуть здійснювати дослідницькі організації, університети, особливості регіонального управління, рівень координації діяльності всіх учасників економічних відносин.

Звичайно, ототожнювати конкурентоспроможність підприємства та конкурентоспроможність економіки регіону не можна, оскільки регіонам притаманні певні особливості, які не є характерними для підприємств. Наприклад, регіон не може ліквідуватись та зникнути з ринку внаслідок низької конкурентоспроможності. Історичний досвід, географічні фактори можуть бути вагомими при формуванні конкурентоспроможності економіки регіону.

Другий підхід розглядає регіон як самостійного учасника конкурентних відносин. В даному випадку регіон розглядається як відносно цілісна відтворювальна соціо-еколого-економічна система господарської території, самостійна в адміністративно-правовому відношенні, яка є складовою частиною країни, виділяється своїм економіко-географічним положенням, комплексом природних, матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, спеціалізацією і структурою господарства, спільністю екологічних проблем, а також високим рівнем внутрішніх соціально-економічних зв'язків [1, с. 29-30].

В даному випадку конкурентоспроможність економіки регіону розглядається з макроекономічної точки зору, тобто існує зв'язок між конкурентоспроможністю регіону та конкурентоспроможністю країни. Крім того, в даному випадку, регіон розглядається як складна соціально-економічна структура. Прихильники даного підходу конкурентоспроможність підприємства вважають важливою, але не основною умовою формування конкурентоспроможності економіки регіону. Регіон вважається конкурентоспроможним, якщо в ньому створюються умови для формування доданої вартості, зростання рівня життя населення, інвестиційної привабливості, зростання рівня зайнятості, збільшення питомої ваги інноваційної продукції.

Конкурентоспроможність регіону є складним, динамічним та багатограним явищем, яке не має однозначного трактування. Ми не можемо однозначно застосовувати макроекономічні чи мікроекономічні підходи до тлумачення даної економічної категорії. Досліджуючи особливості формування конкурентоспроможності регіону ми зможемо розробити основні стратегії, які забезпечать економічний, соціальний та інші ефекти.

Список використаних джерел:

1. Герасимчук З.В. *Організаційно-економічний механізм формування та реалізації стратегії розвитку регіону: монографія* / З.В. Герасимчук, І.В. Вахович. – Луцьк: ЛДТУ, 2002. – 248 с.
2. Портер М. *Конкуренція* / М. Портер; пер. с англ. - М.: Издательский дом «Вильямс», 2002. -496 с.

УДК 332.1:339.1

К.Й. ПУГАЧЕВСЬКА

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту та управління економічними процесами,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТОРГОВЕЛЬНИХ КЛАСТЕРІВ

З точки зору маркетингу функціональна спрямованість торговельного кластера передбачає його орієнтацію на вирішення соціальної функції - задоволення потреб населення в товарах і послугах шляхом обміну одних благ (грошей) на інші (товари і послуги). З позиції класичної політичної економії, як писав ще Адам Сміт, торгова діяльність економічних агентів орієнтована на одержання прибутку через задоволення потреб населення.

Теоретичними та практичними аспектами проблеми формування і функціонування кластерів займалися багато зарубіжні дослідники, в тому числі П. Друкер, М. Портер, І. Толенадо, Д. Сольє, Е. Лімер, М. Енрайт і ін. В їх працях знайшли відображення окремі аспекти проблеми, з урахуванням особливостей країн і регіонів.

Основоположником кластерної теорії вважається американський економіст, професор Гарвардської школи бізнесу Майкл Портер. Фахівець в області кластерів, дає наступне визначення: «Кластери – це сконцентровані за географічною ознакою групи взаємозалежних компаній, спеціалізованих постачальників, постачальників послуг, фірм у споріднених галузях, а також пов'язаних з їх діяльністю організацій (наприклад, університетів, агентств по стандартизації, торговельних об'єднань) у певних областях, що конкурують, але при цьому ведуть спільну роботу [1].

Виділяють кілька функцій, які виконують кластери в економічному розвитку будь-якої країни:

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>